

МАКОВІЙ В. П.

Одеський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ ВЕЛИЧИН У ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розгляд часу в числі обмежуючих правових конструкцій здійснення цивільного права та виконання цивільного обов'язку наразі є доволі актуальним, що пов'язано з його сутністю як соціально-правовим явищем, пріоритетним покликанням якого є упорядкування цивільного обігу, стабілізація цивільних правовідносин, забезпечення оперативної реалізації їх змісту [1, с. 5]. Конституція України у ст.ст. 41 та 54 визначає серед основних прав та свобод людини право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, а також свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. У зв'язку з цим виникає питання застосування юридичних конструкцій, які забезпечують здійснення права інтелектуальної діяльності як різновиду суб'єктивного цивільного права, як наслідок, виділення з поміж них безпосередньо часових величин.

Аналіз нормативного матеріалу Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України) та спеціальних законів, який присвячений правовій регламентації відносин інтелектуальної власності, надає привід дійти наступних висновків. По-перше, на розвиток норм загального характеру розділу V “Строки та терміни. Позовна давність” правове регулювання правового часу у межах права інтелектуальної власності створює певні спеціальні положення стосовно темпоральних меж здійснення такого права. Зокрема, у площині права інтелектуальної власності як підгалузі цивільного права часові величини можуть бути розглянуті в розрізі наступних етапів існування суб'єктивного права інтелектуальної власності: 1) виникнення; 2) здійснення; 3) припинення.

По-друге, розгляд правового часу через призму обмеження суб'єктивного права інтелектуальної власності в цілому узгоджується з нормативними приписами, що входять до структури права інтелектуальної власності як підгалузі цивільного права. Дійсно, на прикладі положень Закону України “Про авторське право і суміжні права” маємо наступне. Норми ст. ст. 21-25 Закону містять деталізацію підстав та змісту обмеження авторського права, що полягає у можливості використання творів без згоди автора, в той час як ст. 30 розкриває сутність

переходу творів у суспільне надбання після спливу строку дії авторського права, під яким розуміється вільне використання творів за умови дотримання особистих немайнових прав автора. Тобто маємо прояв часу саме як елементу правового механізму, що забезпечує паритет між приватним інтересом автора та публічним інтересом суспільства, що прагне отримати у використання відповідний об'єкт права інтелектуальної власності [2, с. 122-124].

По-третє, визначальною особливістю вітчизняного законодавства є розгляд часових категорій в розрізі юридичного змісту права інтелектуальної власності на відміну, наприклад, від російського законодавства, де виключні права займають пріоритетне значення, а інші мають факультативний характер згідно ст. 1226 ЦК Російської Федерації (далі – ЦК РФ).

По-четверте, як і в загальних нормах інституту правового часу у праві інтелектуальної власності темпоральні величини представлені двома взаємовиключними поняттями: строк і термін. На думку В.В. Луця час представлений в інститутах права інтелектуальної власності моментами виникнення і строками здійснення особистих немайнових прав інтелектуальної власності, строками чинності майнових прав інтелектуальної власності, строками дії договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [1, с. 91-108].

Наведена систематизація темпоральних величин не у повній мірі відповідає сутності права інтелектуальної власності, оскільки мова має йти про виникнення одночасного повного змісту права інтелектуальної власності. Дійсно, найбільш поширеним є підхід, згідно якого термін як різновид темпоральної величини представлений безпосередньо моментом виникнення права інтелектуальної власності в уповноваженій особи залежно від конкретного результату творчої, інтелектуальної діяльності. Термін як момент виникнення будь-якого із різновидів права інтелектуальної власності, як правило, розглядається як загальний та спеціальний, де перший безпосередньо пов'язаний з правовою природою результатів інтелектуальної власності, а другий з сутнісними особливостями окремих із них. За наслідками компаративного дослідження автором у попередній публікації вже надавались пропозиції щодо приведення вітчизняного законодавства з питань виникнення права інтелектуальної власності на окремі об'єкти у відповідність до міжнародного законодавства й усунення у цій сфері певних прогалин та колізій [2, с. 124-126].

Виокремлення строків чинності майнових та немайнових прав в цілому відповідає їх правовій природі, яка вирізняє особливості їх диференційованого перебігу, а також змісту наявного нормативного матеріалу, як-то ст. 425 ЦК України. При цьому, оперування категоріями строк “здійснення”, строк “чинності” відповідної складової змісту права інтелектуальної власності цілком узгоджується з нормами книги 4

ЦК України, спеціальними законодавчими актами у цій сфері й їх лексичним значенням.

Виокремлення строку дії договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в якості окремого різновиду часу саме права інтелектуальної власності знаходиться поза межами чинності відповідних норм даної підгалузі цивільного права, оскільки таке питання регламентується змістом нормативного матеріалу в рамках договірної права, що опосередковує рух об'єктів права інтелектуальної власності у цивільному обороті.

Наведене підкреслює актуальність дослідження питання систематизації темпоральних величин у праві інтелектуальної власності й створює передумови для подальших розвідок у цьому напрямі.

Список використаної літератури:

1. Луць В.В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В.В. Луць. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 320 с.
2. Маковій В.П. Термін серед темпоральних обмежень суб'єктивного права інтелектуальної діяльності / В.П. Маковій // Порівняльно-аналітичне право. — 2015. — № 4. — С. 122-126.

КИРИЛЮК А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права,
кандидат юридичних наук, доцент

УЧАСНИКИ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ФОТОГРАФІЇ

Сьогодні є всі підстави вважати, що відсутнє одноманітне й чітке тлумачення механізму виникнення та здійснення співавторства на фотографії, а також виникнення авторських прав у фотографів й осіб, які беруть участь в зйомках. В зв'язку з цим доцільно розглянути питання, пов'язані із виникненням авторських прав у учасників процесу створення фотографії, зокрема осіб, які позують.

Шоу бізнес, складовою частиною якого є й діяльність модельних агенцій, потребує великих витрат та вкладень. Тому, природно, кожен з учасників таких відносин хоче мати юридичну гарантію законного використання й захисту своїх прав.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права», авторське право на твір виникає в результаті факту його створення. Для виникнення та здійснення авторського права не потрібна реєстрація твору або якесь інше спеціальне його оформлення, а також